

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 789/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť J. K., zastúpeného advokátkou JUDr. J. H., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a namietaného porušenia čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Malacky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 60/2012 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 177/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. júla 2014 prostredníctvom elektronickej podateľne doručená sťažnosť J. K. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 49 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a porušenie čl. 2 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 T 60/2012 a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 117/2012.

Z obsahu sťažnosti vyplýva:

„Porušovatelia sú všeobecným súdom, ktoré ako súdy prvého a druhého stupňa na podklade podanej obžaloby Okresnou prokuratúrou Malacky, rozhodovali o vine a treste sťažovateľa pre zločin podvodu spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a) Trestného zákona. ...

K porušeniu základných práv sťažovateľa došlo tým, že konajúce súdy uznali sťažovateľa vinným zo skutku, ktorý nie je trestným činom. Podľa názoru sťažovateľa súdy správne zistili skutkový stav, ale vyvodili z neho nesprávny právny záver. ...

K záverom nižších súdov o tzv. jednoznačnom naplnení materiálnych znakov trestného činu podvodu poznamenávame, že:

1. Ústavný súd vo svojej permanentne sa opakujúcej judikatúre uvádza, že ku znakom právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty, ktorého neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva a dôvera v neho. ... V demokratickom a právnom štáte je vylúčené, aby v jednom právnom odvetví (občianskom práve) uznávaná validita zaistenia záväzku prevodom práva podľa § 553 OZ v znení účinnom v čase jeho realizácie, bola považovaná za právom aprobovanú a v inom odvetví práva (trestnom práve) bola chápaná ako nemožná a zakázaná. ...

b/ v prípade, ak veriteľ v čase, keď je z toho práva oprávnený, zneužije svoje postavenie tak, že jeho výkonom prevedené právo zanikne v rozpore s dohodou účastníkov, dlžník má - eventuálne po zaplatení pohľadávky - právo na náhradu škody podľa § 420 OZ (vid'. Základy občianskeho hmotného práva, edícia učebnice, Iura edition, 2004, str.77), ale nie na podanie trestného oznámenia, a to ešte za situácie, keď sám svoj záväzok nielenže nesplnil, ale ho ani nemienil splniť už od vylákania pôžičky, čo ušlo pozornosti súdov,

c/ pokiaľ nižšie súdy vychádzali z iného názoru - vid' str.8 in fine rozsudku OS, ktorého závery bez ďalšieho prevzal KS - aplikovali nesprávne buď z neznalosti alebo

úmyselne ust. § 553 OZ, čo nutne viedlo aj k ich nesprávnym záverom ohľadne viny a trestu nielen sťažovateľa, a to v intenzite zakladajúcej porušenie jeho základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, či čl. 6 ods.1 Dohovoru, v spojení s čl. 2 ods. 3 Ústavy (ústavná zásada pacta sunt servanda). Popri tom je zrejmé, že došlo aj k porušeniu čl. 49 Ústavy...

2. Z príkazu vnútornej súladnosti a nerozpornosti právneho poriadku (č. 1, ods.1 Ústavy) vyplýva požiadavka, aby ten istý právny inštitút (tu zabezpečovací prevod práva a uznanie dlhu) znamenal to isté v civilnom či trestnom práve, teda bez ohľadu na to, v akom odvetví práva je práve aplikovaný.

a) preto odsúdený B. K. mohol legálne nadobudnúť zabezpečovacím prevodom práva podľa § 553 OZ predmetný byt, ak tzv. poškodený neuhradil - ani len nezačal uhrádzať - čo len jeden dlh (tu aj 200.000,-Sk) tomuto veriteľovi - pomer výšky dlhu k hodnote bytu je irelevantný (porovnanie napr. v náleze ÚS SR sp. zn. II. ÚS 433/2012 bol aprobovaný pomer dlhu 569.000,-Sk k hodnote nehnuteľnosti v sume 1,864.000,-Sk a pod.) a potom s ním voľne disponovať bez ingerencii OČTK (príp. rozpory medzi skutočnou a prejavenu vôľou sa mali riešiť inštitútmi civilného a nie trestného práva tak, ako to prebieha v tisíckach prípadov ročne na Slovensku, v ktorých si účastníci ctia právo)...

d) trestné právo však v právnom štáte nemôže slúžiť ako prostriedok nahrádzajúci ochranu práv a právnych záujmov jednotlivca v oblasti súkromno-právnych vzťahov, kde závisí predovšetkým na individuálnej aktivite jednotlivca, aby si sám strážil svoje práva, ktorým má súdna moc poskytovať ochranu v zmysle zásady vigilantibus iura scripta sunt. ...

e) nezohľadnenie uvedeného princípu ultima ratio je chybou pri posudzovaní ako formálnej, tak aj materiálnej stránky súdeného trestného činu, čím nižšie súdy porušili čl. 1, ods.1 Ústavy v spojení s čl. 49 Ústavy a ust. § 2 ods.1,2,6,7,10,14 Trest. por. ...

Sťažovateľ bol Okresným súdom Malacky uznaný vinným zo spáchania zločinu podvodu spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 221 ods. 1, ods. 3 písm. a) Trestného zákona. Za tento skutok mu prvostupňový súd uložil trest odňatia slobody podľa § 221 ods. 3 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 3, § 36 písm. j), Trestného zákona vo výmere 4 (štyri) roky. ...

Proti uvedenému rozhodnutiu prvostupňového súdu podal sťažovateľ riadny opravný prostriedok, odvolanie. Krajský súd v Bratislave uznesením podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie obvineného ako nedôvodné zamietol.

Sťažovateľ podal dňa 8.8.2013 prostredníctvom svojej právnej zástupkyne na Okresný súd v Malackách dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeroval proti obidvom vyššie uvedeným rozhodnutiam. Predmetné dovolanie dňa 20.08.2013 doplnil podaním, ktorým rozšíril dôvody dovolania.

Uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Tdo 1/2014 bolo dovolanie podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietnuté. Uznesenie NS SR bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa JUDr. J. H. doručené dňa 03.06.2014.“

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1/ Postupom Okresného súdu Malacky a postupom Krajského súdu v Bratislave vo veci vedenej proti sťažovateľovi na Okresnom súde Malacky pod č. k. 3T/60/2012 a na Krajskom súde v Bratislave pod spis. zn. 1To117/2012, boli porušené základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky, základné práva zaručené v čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky, byť potrestaný len za konanie, o ktorom zákon ustanoví, že je trestným činom, základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na spravodlivý proces, základné práva a slobody zaručené v čl. 6 ods.1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd , v spojení s čl.2 ods.3 Ústavy (ústavná zásada pacta sunt servanda).

2/ Uznesenie Krajského súdu v Bratislave 1To 117/2012 zo dňa 31.10.2012 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3/ Ústavný súd Slovenskej republiky sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 70.000 EUR (slovom sedemdesiat tisíc eur), ktoré je mu Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Bratislave je povinný nahradiť trovy konania v sume 340,88 EUR vrátane DPH do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 49 ústavy a porušenia čl. 2 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu. Vo vzťahu ku krajskému súdu sa sťažovateľ domáha zrušenia jeho uznesenia sp. zn. 1 To 117/2012 z 31. októbra 2012 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 49 ústavy len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

Podľa čl. 2 ods. 3 ústavy každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom okresného súdu

Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľa postupom okresného súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom

ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala voči napadnutému rozhodnutiu okresného súdu, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho základných práv týmto rozhodnutím súdu, pretože preskúmavanie jeho postupu je zverené krajskému súdu ako odvolaciemu súdu. Krajský súd vo veci o podanom odvolaní sťažovateľa rozhodol uznesením sp. zn. 1 To 117/2012 z 31. októbra 2012. Krajský súd ako súd odvolací bol súdom, ktorému patrí právomoc posúdiť, či odvolanie sťažovateľa bolo dôvodné, a rozhodnúť o ňom.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala proti postupu okresného súdu, pre nedostatok právomoci.

2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom krajského súdu

Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je časovo neobmedzeným právnym prostriedkom ochrany základných práv a slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02, III. ÚS 62/02). Jednou zo zákonných podmienok jej prijatia na ďalšie konanie je jej podanie v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti musel zaoberať aj otázkou, či sťažnosť bola podaná včas.

V tejto súvislosti je zároveň potrebné pripomenúť, že ustanovenie o lehote na podanie sťažnosti je ustanovením kogentným, to znamená, že ústavný súd nemôže zmeškanie tejto lehoty odpustiť alebo ju predĺžiť (pozri napr. m. m. I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03, IV. ÚS 14/03, II. ÚS 330/06).

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistil, že táto je vo vzťahu k postupu a uzneseniu krajského súdu podaná oneskorene.

Sťažovateľ sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. júla 2014 napáda uznesenie krajského súdu, od nadobudnutia právoplatnosti ktorého uplynula doba viac ako dvoch mesiacov, z týchto dôvodov ju v tejto časti musel ústavný súd odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako oneskorene podanú.

Na tomto mieste však ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základných práv došlo tým, že konajúcimi súdmi, tzn. okresným súdom a krajským súdom, bol uznaný vinným zo skutku, ktorý nie je trestným činom, keď konajúce súdy síce správne zistili skutkový stav, ale vyvodili z neho nesprávny právny záver. Uvedené tvrdenie sťažovateľa vo vzťahu k okresnému súdu a krajskému súdu je dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

Ústavný súd z podanej sťažnosti zistil, že sťažovateľ podal 8. augusta 2013 dovolanie proti uzneseniu krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 3 T 60/2012 zo 7. júna 2012 (ďalej len „dovolanie“) a následne 20. augusta 2013 doplnenie dovolania (ďalej len „doplnenie dovolania“) a jedným z dovolacích dôvodov bol aj dôvod podľa ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Dovoláním v spojení s jeho následným doplnením sa Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) zaoberal v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Tdo 1/2014. Najvyšší súd uznesením z 13. februára 2014 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) dovolanie v spojení s jeho doplnením podľa ustanovenia § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

Podľa ustanovenia § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak je zřejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa ustanovenia § 371 Trestného poriadku.

Z podanej sťažnosti je zřejmé, že je obsahovo totožná s doplnením dovolania a porušenie označených práv spočíva podľa názoru sťažovateľa naďalej v nesprávnom právnom posúdení správne zisteného skutkového stavu. Sťažovateľ však v sťažnosti nenamietal postup najvyššieho súdu, ktorý pri rozhodovaní o podanom dovolaní posúdil jeho námietky a argumenty ako stojace mimo odvolacieho dôvodu.

Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je viazaný petitom sťažnosti (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) podanej sťažovateľom, zastúpeným kvalifikovaným právnym zástupcom, a poukazuje na zásadu zodpovednosti účastníka na ochranu svojich práv „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo.

Pokiaľ sťažovateľ tvrdí, že k porušeniu označených práv došlo z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia, ktorý je dovolacím dôvodom, je nepochybné, že sa nestotožnil s uznesením najvyššieho súdu. Postup najvyššieho súdu a ani jeho rozhodnutie nie sú sťažovateľom v konaní o sťažnosti napadnuté. Ústavný súd nemohol podrobiť ústavnoprávnemu skúmaniu postup a uznesenie najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľa, vzhľadom na to, že sťažovateľ, aj keď zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, v petite sťažnosti neoznačil najvyšší súd ako porušovateľa označených práv.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa v nej obsiahnutými.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2014